

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ กระบวนการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุบ้านป่าขาม อำเภอปาย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อผู้เขียน นายทรงศักดิ์ มีชัย

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา	ไกรพิบูลย์	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์อเนก	ช่างน้อย	กรรมการ
อาจารย์อนันต์	เอี้ยวเจริญ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุประกอบด้วยลักษณะ ขั้นตอน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในชมรมผู้สูงอายุ บ้านป่าขาม ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีผสมผสานกันได้แก่การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การจดบันทึกภาคสนามพร้อมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารตำราตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน ตลอดจนประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมในด้านพื้นฐานการเข้าร่วมของผู้สูงอายุในชมรมบ้านป่าขามนั้น ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมด้วยความสมัครใจและเต็มใจ มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรมและในกิจกรรมกลุ่มทุกครั้ง ส่วนรูปแบบในการดำเนินงานผู้สูงอายุจะมีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารจัดการและปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของชมรม และมีส่วนร่วมโดยอ้อมในกิจกรรมที่ทางการจัดขึ้น เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ และวันปิยะมหาราช การดำเนินงานของชมรมเน้นให้เกิดความอิสระในการดำเนินกิจกรรม และในการที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมในทุกขั้นตอนทำให้เกิดการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองและกลุ่มอันเป็นแนวทางที่จะทำให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในระยะยาวมากขึ้น

ขั้นตอนในการเข้าร่วมในชมรมผู้สูงอายุ สมาชิกชมรมมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ในการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ กำหนดรูปแบบในการบริหารจัดการ กำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อเป็น แนวทางในการดำเนินงานของชมรม รวมทั้งการกำหนด รูปแบบในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม สุขภาพ และสวัสดิการของชมรม และมีส่วนร่วมดำเนินการบริหารจัดการและดำเนินการ ในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิการของชมรม ทั้งในสวนชมรมดำเนินการเองและเจ้าหน้าที่ ของรัฐให้การสนับสนุน ส่วนการได้รับผลประโยชน์ จากการเข้าร่วมกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับปัจเจกบุคคล ในด้านเศรษฐกิจได้รับสวัสดิการด้านการเงิน ด้านสุขภาพได้รับความรู้เกี่ยวกับ สุขภาพ ในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ด้านสังคม ได้เกียรติ ชื่อเสียง การยอมรับ ได้แสดงออกถึง ความสามารถของตน การมีคุณค่าในสังคม ได้พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ กับเพื่อนฝูง และได้รับบุญกุศล ระดับกลุ่ม ทำให้มีการเรียนรู้พัฒนา ศักยภาพของกลุ่มให้มีอำนาจต่อรองจากกลุ่มและสังคมได้ง่ายขึ้น ได้ทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม

เงื่อนไขและปัจจัยที่สำคัญและมีผลค่อนข้างมากต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในชมรม ผู้สูงอายุคือ ลักษณะโครงการที่มีรูปแบบหรือขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมอย่างง่ายไม่มีความ สลับซับซ้อน ประโยชน์ตอบแทนจากการเข้าร่วมในชมรม ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ ผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมเพราะการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันในรูปของชมรมได้ส่งผลตอบแทนที่ชัดเจนและ ทันทีทันที ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม จึงทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมากขึ้น

ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในชมรมคือ ปัจจัย ด้านกายภาพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง และปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ ถ้าปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งบกพร่อง จะมีผลต่อการมี ส่วนร่วมของผู้สูงอายุในชมรมได้ นอกจากนั้นการได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาดำเนินงานอยู่ในหมู่บ้านโดยการให้ความรู้ คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับ การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุและปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะประธานชมรมและอาสาสมัครสาธารณสุข และลูกหลานของผู้สูงอายุเองที่คอยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมในชมรมอย่างต่อเนื่องและ สม่ำเสมอ

Thesis Title	Participating Process in Ban PaKam Elderly Club Pai District, Mae Hong Son Province		
Author	Mr. Songsak Meechai		
M.Ed.	Health Promotion		
Examining Committee	Asst. prof. Dr. Suchada Kraiphibul	Chairman	
	Assoc. Prof. Anek Changnoi	Member	
	Lect. Anan Aeocharoew	Member	

Abstract

The purpose of this research was to study the participating process in the elderly club, composed of the characteristics, procedures and factors affecting the club participation in Pakam Village, Pai District, Mae Hong Son Province. The data of this qualitative research were collected through integrated techniques such as informal interview, participating and non-participating observation, group talking, field note-taking, and documental analysis. The key informants included the public health officials, the public health volunteers, the village head and his staff, the house keeper's club, and other inhabitants.

The findings were as follows:

In the aspect of the characteristics, the majority of the elder were pleased and showed their willingness to become the club members and were eager to take part in every activity. They had direct participation in management, and following the rules of the club, they also had indirect participation in organizing the activities on special occasions; for example, Father's Day, Mother's Day, and Piyamaharat Day. These activities were independently organized. According to their activity participation, they could gain knowledge, and develop themselves and the club as well. This made the club more popular in the long run.

In the aspect of procedures, the club members shared ideas and made a decision to found the club, set up a management model, and rules or regulations of the club, and organized the health - promotion activity and the welfare supported by the club itself, and the government officials. Activity participation gave them two kinds of benefits: individual level, and group level. The former one included the economical benefit: getting financial support; the health benefit: gaining health knowledge; social benefit: being honored, popular and well - accepted, showing their abilities, having self-value in society, meeting people to exchange ideas, and making merit. The latter one were that they could develop their potential by the gained knowledge in order to negotiate with other communities more easily, and they did useful things for the society.

In the aspect of factors affecting the club participation, it was found that the characteristic of the project which had the simple model or produces to run the club activities was one important factor, besides the gained advantages which encouraged the elder to take part in the club; for instance, the economical benefit, the health benefit, and the social benefit. This helped increase the number of the club members.

It also revealed that the environmental factors included the physical factor, the economical factor, the social factor, the political factor and the historical factor. If any factor had a defect, it would affect the club participation. In addition to this, supporting from outer factors like providing knowledge or suggestion related to the club management by the government officials, and the inner factors such as the economical, health, and social needs, and also the encouragement given to the elder by the club president, the public health volunteers, and the elder's offsprings to take part in the club continuously were found to be the main factors affecting the club participation as well.